

Morgenbladet 13/4-40
 Var Norge i krig med Tyskland etter 10. juni 1940? Spørsmålet er lett å stille. Svaret betydelig mer komplisert.

Av Andr. Stangeland

Under fortsatt innetegnelse av John Sands omfattende dokumentasjonsmateriale i Morgenbladets spalter skriver oberstltn. Holtfodt i Morgenbladet bl.a. at tendensen i Sands artikler tydelig er den å redusere innsatsen til de nordmenn som var motstandere av NS og tyskerne.

Vurdering av NS

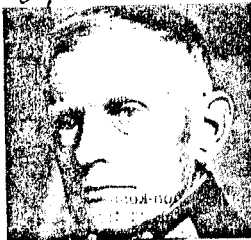
Sands dokumentasjonsmateriale og hans tilnyttede refleksjoner og konklusjoner har endelig gått ut på å kaste lys over det spørsmål som nu i mer enn 40 år har opptatt norske og utenlandske krigshistorisk engasjerte kretser: Var det hårtatte Norge fortsatt i krig med Tyskland etter den på regjeringens innstruks avsluttede militære kapitulasjons-overenskomst i Trondheim den 10. juni 1940 mellom begge staters overkommandoer? Ikke på et eneste punkt er i Sands artikler berørt implikasjoner som svaret på dette hovedspørsmålet måtte innebære for vurderingen av NS og motstandsholdningen mot tyskerne.

Det må være tillatt å si at San dokumentasjoner, som forøvrig kan utfylles og underbygges ad legio, turde ha krav på innetegnelse i sakligere og verdigere former enn herr Holtfodts insinuasjon.

Herostarisk

I sin epistel skriver Holtfodt om forsvarssjef Ruges og general Roscher Nielsens oppfatning av kapitulasjonen i Nord-Norge. Dette er en total avsporing av spørsmålet. Ingen av de to generaler har noen gang i spørsmålet om fortsatt krig eller våpennedleggelse trukket inn den lokale kapitulasjon på Bjørnefjell den 9/6-40 som gjaldt 6. divisjon under general Fleischer, og som forøvrig daværende oberstltn. Roscher Nielsen overhodet ikke hadde noen berøring med.

Derimot har Roscher Nielsen oppnådd herostratisk berømmelse gjennom sin i eftertid lanserte tese om at den statlig bindende overenskomst i det fremskutte tyske hovedkvarter i Trondheim den følgende dag, 10.

General Ruge var en lojal offiser og slett ingen psykologisk gåte. Det hevder Andr. Stangeland i sin artikkel.

juni, mellom Forsvarets overkommando og den tyske overkommando rett og slett var en våpenstillstandsavtale.

Forbalselse

Om denne Roscher Nielsens forståelse av Trondheim-avtalen skal den svenske øverstbefalende under krigen, General Thornell, ha uttalt at en slik utlegging av avtalen lå under enhver krigsskolekadets kunnskapsnivå. Og i et brev til norsk hold har den for kapitulasjonsforhandlingene befullmektigede tyske generalstabssjef, daværende oberstltn., senere general Buschenhagen, uttalt sin forbalselse over at en norsk generalstabsoffiser ved navn av Roscher Nielsen ikke forstår forskjellen mellom en våpenhvile-avtale og en kapitulasjonsoverenskomst.

Ruges dilemma

Hva gjelder forsvarssjef Ruges oppfatning og holdning turde man kanskje vente at Holtfodt som offiser er kjent med at både i norske og utenlandske krigshistorisk engasjerte kretser har Ruges holdnings- og handlingsmønster skapt et dilemma. La oss kaste et kort blikk på dette Ruges holdningsmønster så langt det berører spørsmålet om fortsatt krig i Norge etter regjeringens beslutning om våpenkampens opphør og den påtvungne evakuering til England fra Tromsø den 7. juni -40.

Tross regjeringens henstilling nektet Ruge kategorisk å følge sin øverste krigsherre til England og insisterte på å bli i landet for å iyerkssette regjeringens beslutning om innstilling av kampen og gjennomføre oppløsning av forsvaret.

Ruge utvirket at det i kapitulasjonsbetingelsene ble anført at 2 bataljoner og et feltbatteri av 6. divisjon ble stående som grensevakt i Øst-Finnmark under hemmelig ledelse av høyere tysk kommandohold inntil 30. sept. -40.

Efter initiativ av Ruge ble av det ennå bestående norske hovedkvarter fremmet et utførlig forslag dat. 24. juni-40 til Administrasjonsrådet ang. norsk-tysk samarbeide av omsyn til grensesikringen mot øst og med sikte på fremtidig oppbygging av regulære norske troppeenheter på det fundament som sikringstropene ville utgjøre.

Frivillig

Efter det norske hovedkvarters oppløsning noen dager senere gikk Ruge definitivt frivillig i tysk krigsfangenskap.

Hevder man at Ruge på dette tidspunkt anså krigen mellom Norge og Tyskland som uavsluttet og fortsatt, må man ta med på kjøpet belastningen av at man i så fall står overfor en hending som er enestående i nyere europeisk krigshistorie, nemlig at øverstkommanderende for rikets krigsmakt under igangværende krig frivillig begir seg i fiendens vold.

Supplerende til foranstående kan videre nevnes at under Ruges krigsfangenskap i Oflag IV Kjøningsteln i Sachsen sendte han gjennom den franske general Gastey, som var blitt løslatt fra fangenskap på grunn av sykdom, i sept.-41 et budskap til en fremtredende norsk forbindelse i Genève. Budskapet gikk ut på at Ruge i erkjennelse av at storkrigen nok ville vare i år fremover, funderte på hva han selv skulle gjøre. Han overveiet flere alternativer, hvorav det som i denne forbindelse har interesse var å oppnå å få reise hjem til Norge. Hans betenkeligheter i så måte var ifølge budskapet at en slik løsningsantagelig ville «bety en slags personlig kapitulasjon og kanskje medføre uheldige innvirkninger på stemningen i Norge».

Psykologisk gåte

Ser man på Ruges handlemåte og holdninger etter kapitulasjonen den 10. juni under synsvinkelen uforandret krig mellom Norge og Tyskland forandrer og reduserer man Ruge til en psykologisk gåte uten sidestykke i norsk krigshistorie annaler.

Men denne hyrtragende mann og loyale offiser var ingen gåte. Alle hans disposisjoner under og efter det militære nederlag er klare og entydige uttrykk for en høyreist personlighet som med bitterhet og skuffelse, men upåvirket av massesuggesjon og politisk plattenslag, erkjente at krigen var endt med nederlag og var avlyst av en ny stats- og folkerettslig tilstand. Landet var

et hårtatt land, et terra debel lata, uten fred men også uten krig. Et land og et folk sender revet og blødende i en stadig tilspisset kamp om nasjonale, politiske og moralske ideer, samtidig med å være et avmekkt offer som krigsteater i titanenes verdensomspennende kamp.

Efterlevet

Også oberstltn. Holtfodt vil vel forutsettes å være kjent med at både eksilregjeringen og Hjemmefrontenes høyeste ledelse konsekvent - med de marginale unntak eller «glipp» som all menneskelig adferd innebærer - efterlevet den folkerettslig etablerte debellata-tilstand i innen riket.

Herr Holtfodt karakteriserer som en raritet John Sands slutning av at de norske styrker som kom til Norge efter frigjøringen sto under kommando av en britisk general. Holtfodts molarargument er sitat, av artikkel i overenskomsten London 28/5-41 mellom den britiske og den norske regjering. Men Holtfodt unnlater - interessant nok - å utvide sitt sitat til overenskomstens Appendix I, artikkel 2, som sier: «De norske landstridskrefter skal såvidt mulig (engelsk tekst: as far as possible) beholde sin karakter av å være en norsk styrke såvidt angår personell, spesielt vedrørende disiplin, språk, forfremmelse og plikter».

Vektskålen

Dermed synes vektskålen igjen å synke i favor av Sands vektige argumentasjon.

Napoleon uttalte en gang følgende: «Når hendinger og forløp skjer under en storm av kontrære følelser og stemninger er det vanskelig å finne den historiske sannhet. Den, min venn, skjuler seg i dypet av memoarer, dagbokoppteignelser og guldne folianter som folkets masse aldri får å se».

Oslo Patentkontor A/S

Dr. Ing. K. O. Berg
 Holtegaten 20, Oslo
 Postadr. Postboks 7007 H, Oslo 3
 Telefon 02 44 38 67

Lorentz Selmer
 Fredrik Will. Møyn
 Olav M. Thun
 Jens F. C. Langfeldt
 Dag Dawes

Medlemmer av
 Norske Patentingeniørers Forening

108046